

Posudek k diplomové práci **Výkon rodičovské odpovědnosti osobami ve výkonu trestu odnětí svobody**

UK ETF, obor Křesťanská krizová a pastorační práce - diakonika, leden 2020

Autorka: Bc. Ilona Hájková, DiS.

Vedoucí práce: Mgr. Petr Jandejsek, Th.D.

Počet stran: 98 stran textu + XI stran příloh

Téma a cíl: Ilona Hájková si zvolila velmi důležité a doposavad převážně opomíjené téma: rodičovství lidí ve výkonu trestu odnětí svobody. Cílem její diplomové práce je „analyzovat aktuální úpravu práv a povinností rodičů a zjistit jejich naplňování v praxi, konkrétně v situaci rodičů vykonávajících trest odnětí svobody“ (s. 14). V samotném závěru výstižně shrnuje stěžejní sdělení svého výzkumu: „Ve své práci jsem dospěla k tomu, že rodič jako nositel a vykonavatel práv a povinností ke svým dětem je v době uvěznění na těchto právech a povinnostech výrazně krácen“ (s. 97). Práce má potenciál přispět k systémovému řešení zkoumaného problému, i když by mohla být z hlediska konkrétních doporučení (kdo, co může udělat pro změnu) ještě silnější.

Tematicky práce vhodně zapadá do profilu studovaného oboru.

Postup a hlavní myšlenky: Práce má teoreticko-praktický charakter. První čtyři kapitoly se věnují institutu rodičovské odpovědnosti. Seznamují s příslušnou legislativou, s pojmy nositel a vykonavatel odpovědnosti, s obsahem odpovědnosti a také s jejími právně možnými omezeními. Sice vzácně, ale aspoň místy formuluje již zde studentka vlastní postřehy a doporučení. Spíše letmo se dotýká z mého pohledu závažného tématu, totiž úlohy státu podpořit stejné šance pro všechny rodiny, aby mohly svobodně rozvinout vlastní život (s. 30). Minimálně část kriminality a s ní spjaté potřeby penitenciární péče plyne z nedostatečně řešené včasné podpory rodin. To ovšem není hlavním předmětem práce.

V páté kapitole se studentka dostává k vlastnímu těžišti práce a představuje problematiku výkonu trestu odnětí svobody s ohledem na kontakt s rodinou. Objevují se zde důležité informace o právech vězňů (s. 41-2), o organizacích podporujících kontakt uvězněných s rodinou (odd. 5.4) či o nálezů Ústavního soudu z roku 2017 k témuž tématu. Vedle prvních praktických návrhů na změny v řešení kontaktu vězňů s rodinou (s. 46) se studentka pouští také do kritiky praxe soudů v ČR, které donedávna bez odůvodnění zamítaly styk dítěte s vězněným rodičem (s. 51).

Šestá až devátá kapitola představují výzkum, který vedla studentka v šesti českých věznicích v roce 2019. Nejdříve formuluje cíl a hypotézy výzkumu. Výzkumné otázky jsou mimo jiné vystavěné na znalosti systémových překážek kontaktu vězněných a jejich dětí. Studentka si zároveň všímá, že podpora sociálních vazeb vězněných patří podle materiálu Ministerstva spravedlnosti ČR k prioritám koncepce vězeňství. V sedmé kapitole stručně představí metodologii a v osmé kapitole již výsledky dotazníkového šetření. Ač studentka sebekriticky uvádí, že se jí podařilo „proniknout“ pouze do šesti věznic, počet 420 respondentů není zanedbatelný, by naopak. Metodologii výzkumu konzultovala studentka s vyučující z Katedry pastorační a sociální práce.

V deváté kapitole shrnuje studentka výsledky výzkumu (do velké míry se opakuje, co už zaznělo dříve). Zjistila např. nízký podíl využívání podpory občanských sdružení pro kontakt vězněných a jejich dětí, nedostatečnou prostorovou vybavenost pro návštěvy dětí ve věznicích a nevhodně nastavenou dobu pro návštěvy. Ze tří zkoumaných hypotéz se jako nejrelevantnější ukazuje ta o závislosti mezi vzdáleností bydliště rodiny vězněného od věznice a četností jejich návštěv. Studentka dále vidí jako důležité, aby informace o rodičovství

odsouzených vzal v potaz už soud při rozhodování o umístění do konkrétní věznice (s. 95). Že je rodič ve výkonu trestu odnětí svobody krácen na právech ve vztahu k dítěti považuje studentka za kontraproduktivní z hlediska recidivy a za možnou sekundární viktimizaci.

Formální stránka práce: Z jazykového a stylistického hlediska je diplomová práce v zásadě v pořádku a po pečlivé korektuře v ní zůstalo jen minimum stylistických neobratností a gramatických chyb (např. České prostředí, s. 20).

Stejně tak je na vysoké úrovni práce se zdroji. Domnívám se, že studentka použila všechny hlavní dostupné zdroje ke zvolenému tématu.

Některé formulace nejsou přesné. Např. při vzpomnutí díla Z. Matějčka měla studentka použít minulý čas (s. 28). Nebo při sice oprávněném upozornění na to, že jeden rodič nemůže dítěti upřít právo na styk s druhým rodičem, zazní nepřesná věta: „Tedy pouze soudy jsou povoleny k tomu, aby podle zákona poskytovaly ochranu právům“ (s. 40) – ochrana práv jistě není jen věcí soudů. O něco dál se objeví myšlenka, že trest může být nahlížen také jako právo (s. 41) – poskytnuté vysvětlení mi nepřijde dostatečné. V odd. 7.2 by o sobě měla studentka psát jako o řešitelce výzkumu, nikoli tazatelce. Výhradu mám také k těm formulacím, ve kterých se objevuje vágní „měli by si uvědomit ...“ či „je potřeba ...“; není jich ale naštěstí mnoho.

Zhodnocení: Studentka prokázala schopnost samostatně zpracovat zvolené téma. Teoretická část je kvalitní, praktickou část považuji z hlediska rozsahu výzkumu za nadstandardní.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit za A – výtečně.

Při obhajobě by mohla studentka zodpovědět tyto otázky:

1. Co musí být splněno, aby šlo o trestu odnětí svobody hovořit jako o právu? (popř. o čím právo se jedná)
2. Vysledovala jste u kriminální populace odlišnou míru zájmu o výchovu dětí, než jakou vykazuje nekriminální populace?
3. Jak byste si představovala ideální model podpory kontaktu osob ve VTOS s jejich dětmi?

Mgr. Petr Jandejsek, Th.D.
27. ledna 2020